

Pētījuma protokols

Pētījuma veicēji: **Margarita Ivanova** (RSU Rehabilitācijas fakultātes bakalaura studiju programmas „Fizioterapija” 4.st.g. studente) - bakalaura darba izstrādes ietvaros; **Daina Šmite** (RSU RF Rehabilitācijas katedras docente) - bakalaura darba vadītāja; **Evija Černova** (SIA Laba prakse-fizioterapija fizioterapeite)

Pētījuma aktualitāte: Globālā mērogā tika aprēķināts, ka galvassāpju izplatība pieaugušo vidū ir aptuveni 50% (WHO, 2019). Epidemioloģiskā pētījumā visizplatītāki neiroloģiski traucējumi ir tenzijas tipa galvassāpes un migrēna (GBD Collaborators, 2016). Eiropā migrēnas vidējā izplatība starp >170,000 pieaugušiem ir 14,7% (Stovner & Andree, 2010). Vecuma posmā no 15 līdz 49 gadiem migrēna ir galvenais cēlonis ar nespēju nodzīvotajiem dzīves gadiem pasaulē (GBD Collaborators, 2016). Ir pierādīts, ka miofasciālie triggerpunkti (turpmāk tekstā- MTrP) ir ļoti bieži sastopami gan migrēnas pacientiem, gan tenzijas tipa galvassāpju pacientiem, salīdzinot ar veselām personām (Heldarskard et al. 2018). Izstarojošas sāpes no kakla muskuļiem, kuros ir aktīvi MTrP ir saistītas ar galvassāpēm (Abboud et al. 2013). Izstarojošas sāpes atkārtot galvassāpju izpausmi personām ar hroniskām tenzijas tipa galvassāpēm (Alonso-Blanco et al. 2011), ka arī pierādījumi par MTrP lomu kaklā daļā pie migrēnas konstatē, ka manuāls spiediens uz MTrP var provocēt sāpes, kas tipiskas migrēnas lēkmei (Landgraf et al. 2017).

Pētījuma mērķis: Izpētīt galvas (sejas un žokļa), kakla un plecu reģiona MTrP izpausmes saistību ar galvassāpju radīto ikdienas aktivitāšu ierobežojumu pacientiem ar primāru migrēnu.

Pētījuma uzdevumi:

1. Noteikt un aprakstīt MTrP esamību un aktivitāte galvas (sejas un žokļa), kakla un plecu reģionā pētījuma dalībniekiem.
2. Noskaidrot un aprakstīt galvassāpju radīto ikdienas aktivitāšu ierobežojumu pētījuma dalībniekiem, izmantojot pacienta pašnovērtējuma anketu.
3. Analizēt korelācijas starp MTrP izpausmi (esamību un aktivitāti) un galvassāpju radīto ikdienas aktivitāšu ierobežojumu.

Pētījuma metodes:

Pētījuma dizains - kvantitatīvs, šķērsriezuma pētījums

Pētījuma dalībnieki - pacienti ar pamata klīnisko diagnozi - primāra migrēna, vecuma posmā no 18 gadiem, spēj verbāli komunicēt latviešu vai krievu valodā un piekrist dalībai pētījumā. Izslēgšanas kritēriji - trauma vai operācija plecu, galvas, sejas vai žokļa, kakla reģionā pēdējo 6 mēnešu laikā, pēdējā mēneša laikā pārslimota akūta infekcija, ādas bojājums plecu, galvas un /vai sejas un žokļa rajonā, kas neļauj veikt palpācijas testu.

Pētījuma norise - potenciālie pētījuma dalībnieki tiks uzrunāti, sadarbojoties ar algologu (neirologu). Pirms iesaistīšanās potenciālais dalībnieks tiks iepazīstināts ar pētījuma norisi (mutiski, rakstiski) un parakstīs informētās piekrišanas vēstuli. Katra dalībnieka izmeklēšana, izmantojot visus novērtēšanas instrumentus, tiks veikta vienu reizi - fizioterapijas kabinetā, sertificēta fizioterapeita pārraudzībā, iepriekš saskaņotā laikā. Dati tiks portokolēti iepriekš sagatavotā veidlapā un izmantoti tikai apkopotā veidā.

Novērtēšanas metodes: (1) MTrP palpācija galvas (sejas un žokļa), kakla un plecu reģionā (kopumā 13 MTrP) (pēc Trave&Simons metodikas); (3) MIDAS tulkojums LV - pašvērtējuma anketa par galvassāpju ietekmi uz ikdienas aktivitātēm (Stewart et al. 2001).

Matemātiskās statistikas metodes: (1) Aprakstošā statistika (vidējie lielumi, mediāna, min un max vērtība, proporcija un sadalījums); (2) Analītiskā statistika: korelāciju analīze (Spearman korelācijas analīze). Datu analīze tiks veikta pie $p < 0,05$

Pētījuma ētiskie aspekti:

Pētījums tiks veikts ievērojot ētikas normas, tiks nodrošināta dalībnieku konfidencialitāte un anonimitāte. Iesaistīšanās pētījumā notiks pēc brīvprātības principa un tas nekāda veida neietekmēs ārstēšanas gaitu. Dalībniekam paredzēta iespēja jebkurā brīdī izstāties no pētījuma, kas neietekmēs tālākās ārstēšanas gaitu. Visa pētījumā norisē tiks nodrošināta personas sensitīvo datu aizsardzība. Pētījumam saņemts pozitīvs RSU Ētikas komitejas atzinums.

Izmantotie informācijas avoti:

- Abboud J., et al. 2013. Musculoskeletal physical outcome measures in individuals with tension-type headache: A scoping review. *Cephalalgia* 33(16). DOI: 10.1177/0333102413492913
- Alonso-Blanco C., et al. 2011. Prevalence and Anatomical Localization of Muscle Referred Pain from Active Trigger Points in Head and Neck Musculature in Adults and Children with Chronic Tension-Type Headache. *Pain Medicine*, Volume 12, Issue 10, pages 1453–1463. <https://doi.org/10.1111/j.1526-4637.2011.01204.x>
- Castien R. et al. 2018. Pressure pain thresholds over the cranio-cervical region in headache: a systematic review and meta-analysis. *J Headache Pain*. 19(1): 9. doi: 10.1186/s10194-018-0833-7
- GBD 2015 Neurological Disorders Collaborator Group. 2016. Global, regional, and national burden of neurological disorders during 1990-2015: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2015. *Lancet Neurol*. Nov; 16(11):877-897. doi: 10.1016/S1474-4422(17)30299-5.
- Heldarskard GF., et al. 2018. Myofascial trigger points in migraine and tension-type headache. *J Headache Pain*. 2018; 19(1): 84. doi: 10.1186/s10194-018-0913-8
- Landgraf MN., et al. 2017. Children with migraine: Provocation of headache via pressure to myofascial trigger points in the trapezius muscle? – A prospective controlled observational study. *Eur J Pain*.;22(2): 385-392. doi:10.1002/ejp.1127
- Stewart WF, Lipton R, Dowson A., Sawyer J. 2001. Development and testing of the Migraine Disability Assessment (MIDAS) Questionnaire to assess headache-related disability. *Neurology*. 56(6 Suppl 1):S20-8. DOI: 10.1212/wnl.56.suppl_1.s20
- Stovner L, Andree C. 2010. Prevalence of headache in Europe: a review for the Eurolight project. *J Headache Pain* (2010) 11:289–299 DOI 10.1007/s10194-010-0217-0
- Simons DG, Travell JG, Simons LS. Travel&Simons' myofascial pain and dysfunction : the trigger point manual. Vol.1 Upper half of body. 2nd ed. Baltimore : Lippincott Williams & Wilkins, 1999.
- WHO. 2019. Headache disorders. Iegūts no: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/headache-disorders>